

Wat leveren landschapselementen op voor de boer?

Casus: project 'Verkenning Duurzame
houtsingelstructuur in het
Westerkwartier'

15.00-16.00 (zaal 1)

Workshop en presentatie door: Marjolein van Woerkom en
Liesa van de Wolde, advies- en ontwerpbureau WING (Ede)

boerennatuur

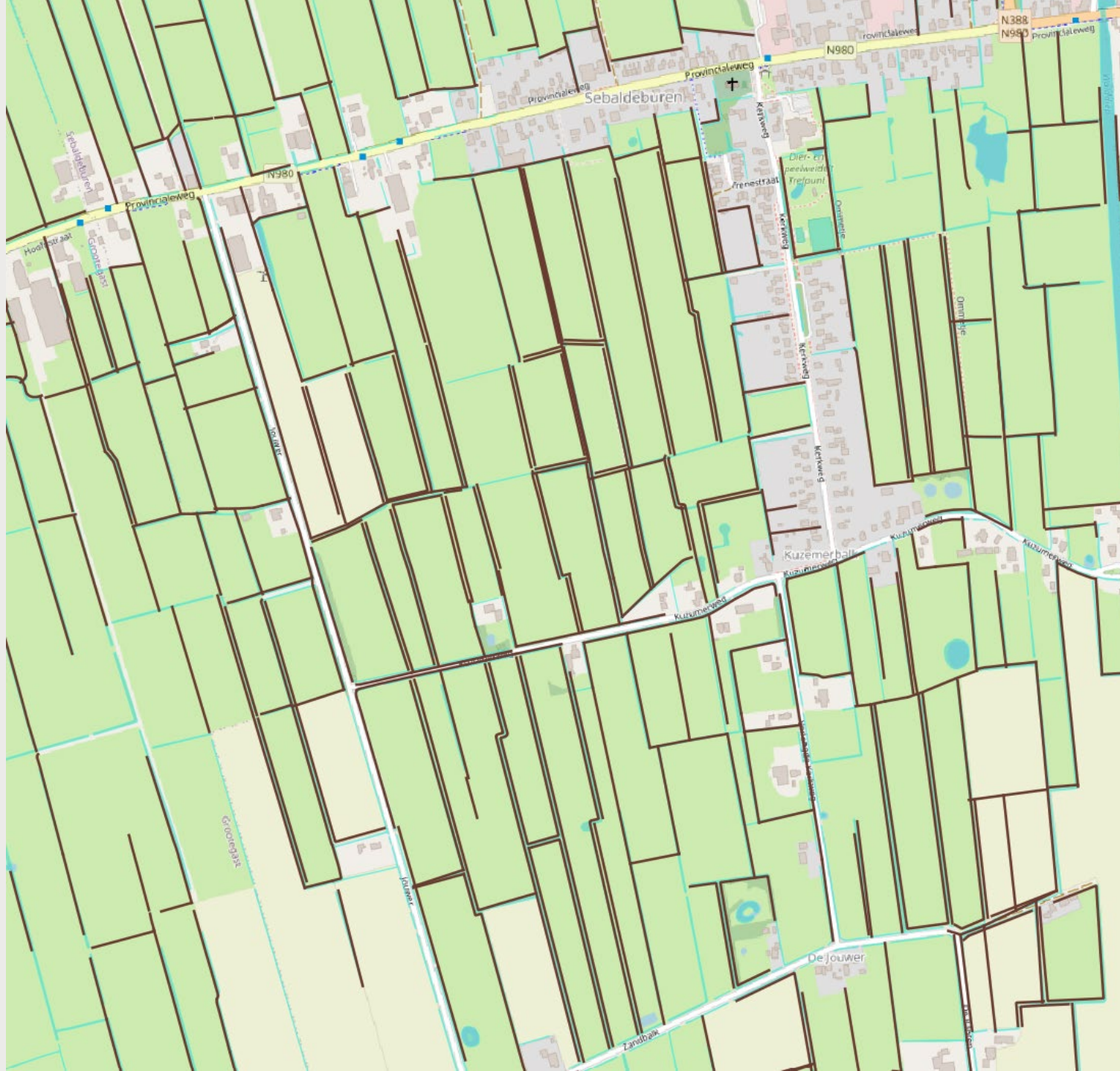
wing
partner
in ruimte
en ontwikkeling

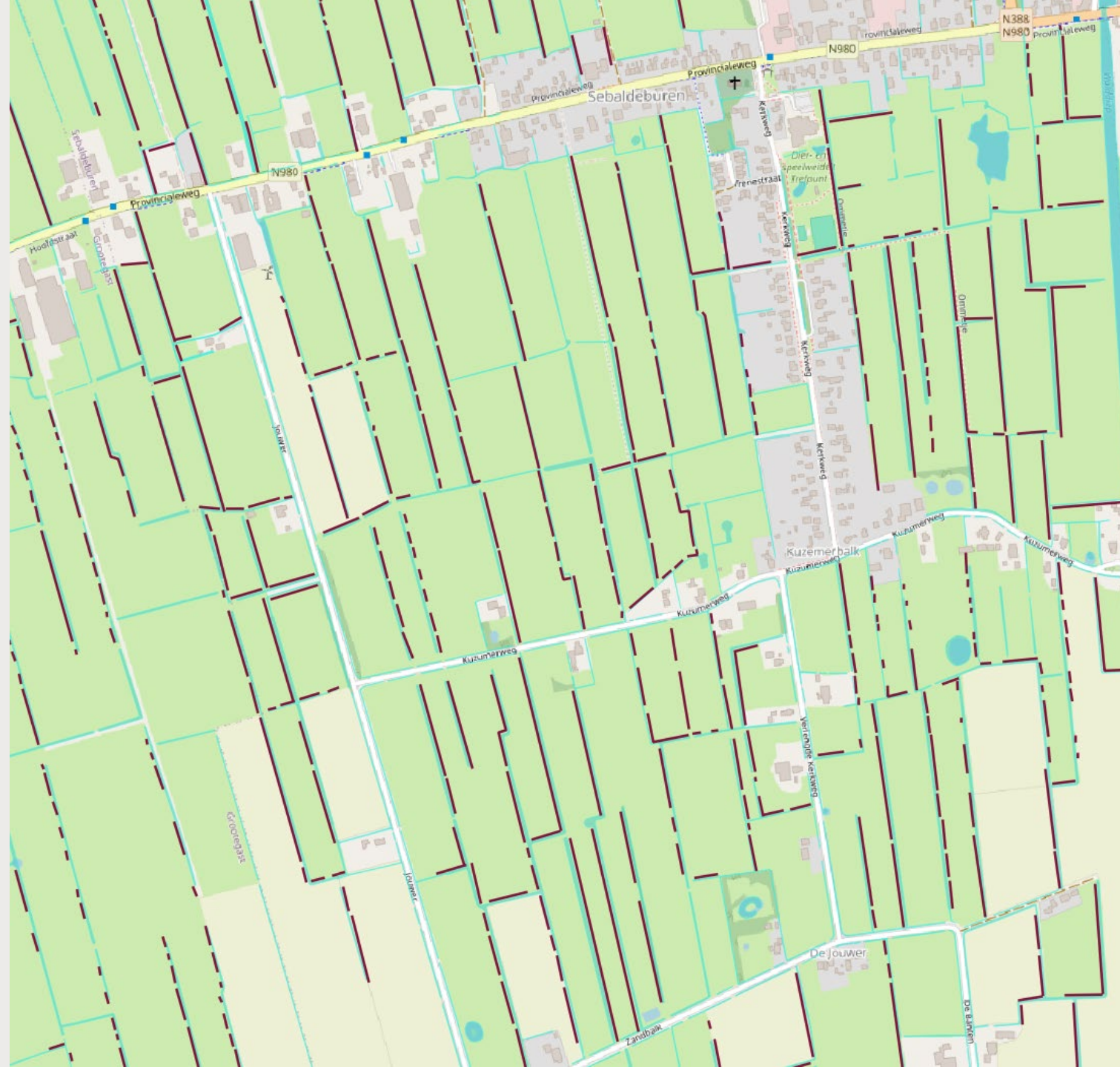
Programma

- Toelichting op het waarom van dit project adhv kaartbeelden
- Presentatie verkenning Houtsingels Westerkwartier
- Input en inbreng verzamelen op posters
- Bespreken van de oogst
- Vragen en afsluiting

Beheerders in kaart:
BoerenNatuur
Groningen West
Landschaps-
beheer
Groningen

- Nieuwe kaart:
huidige
situatie

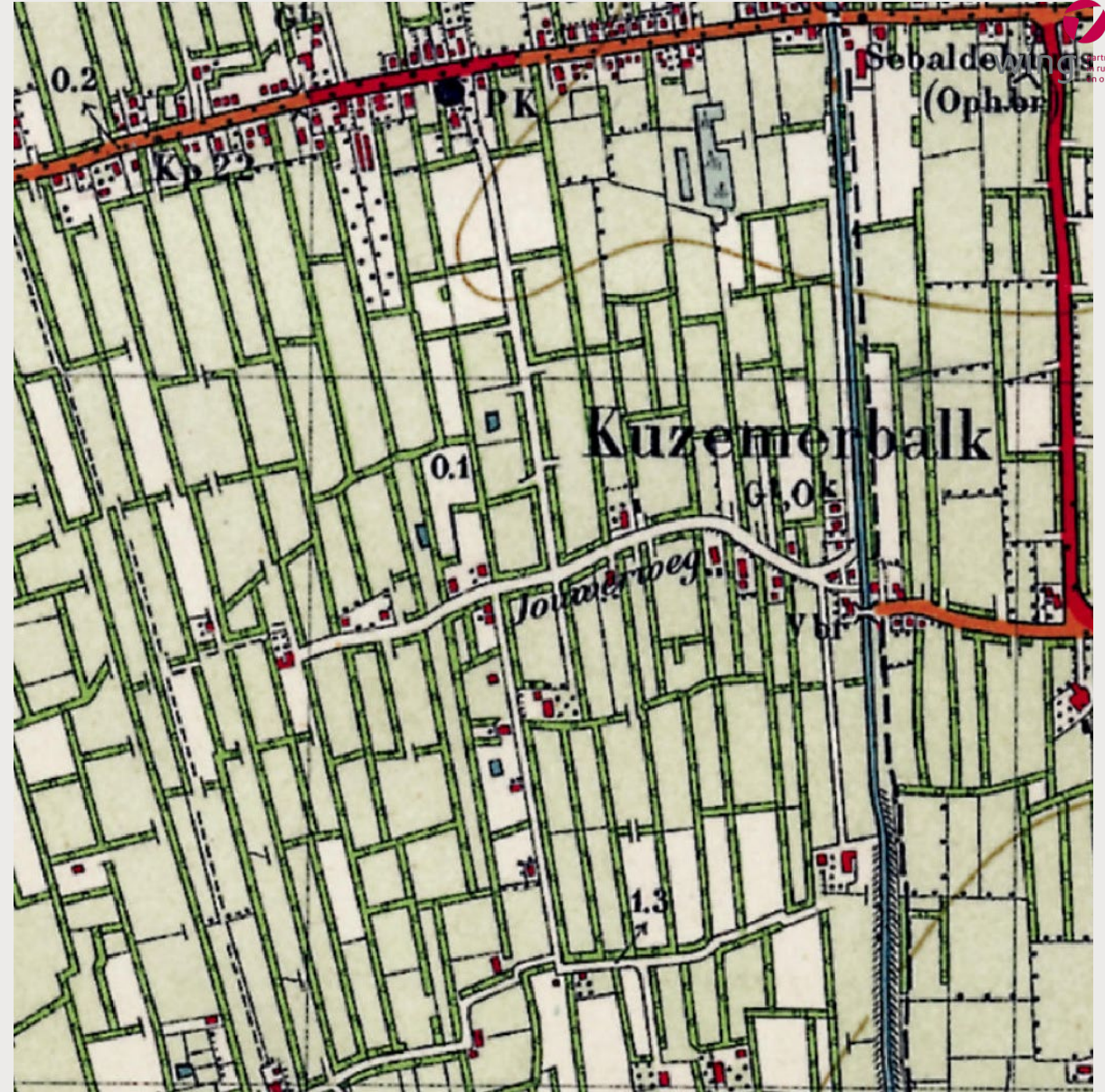
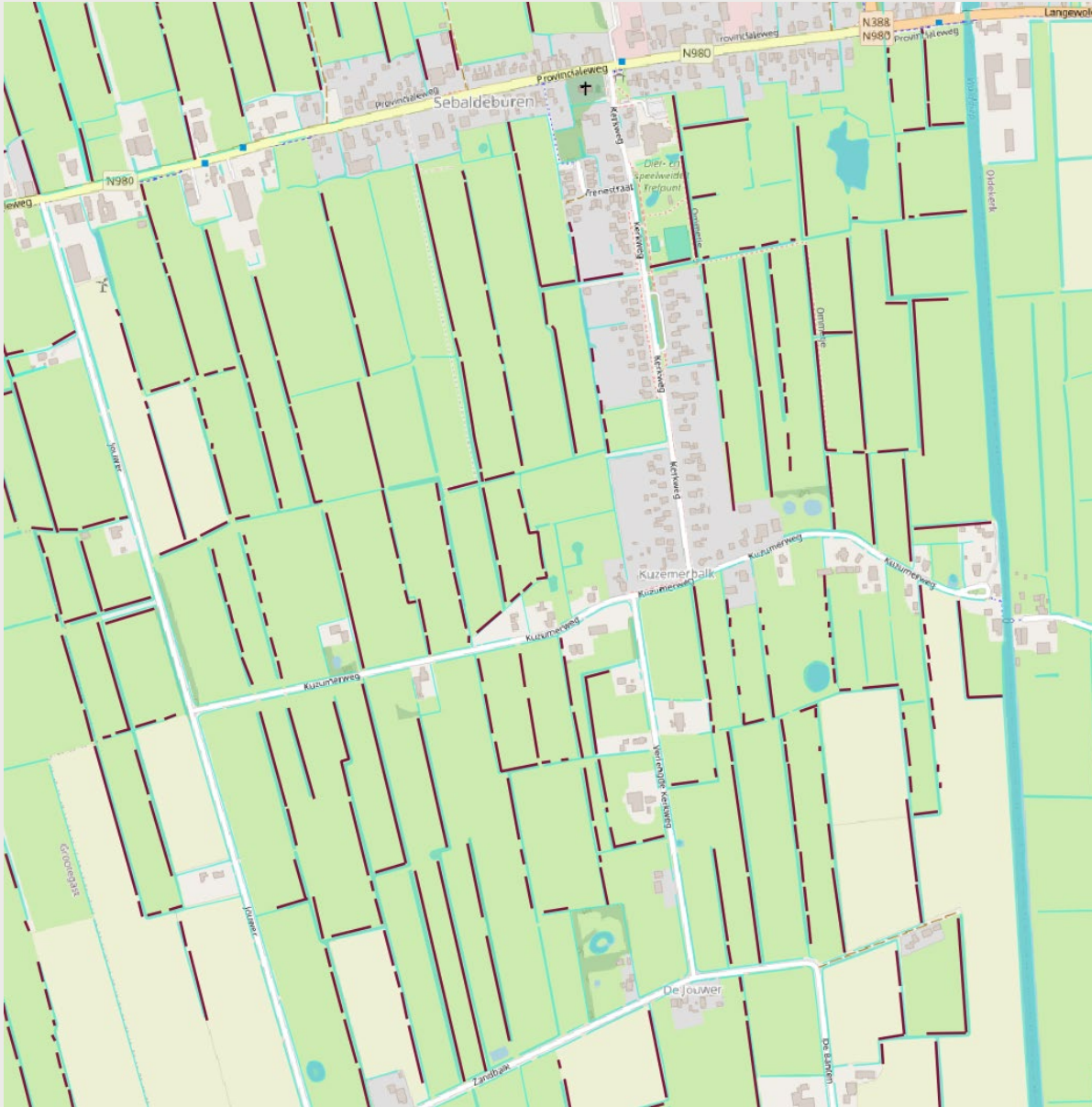

- 2000

• 1950

Houtsingel

Tot 10 meter

Bomenlaag:
met oude
beeldbepalende
bomen

Struiklaag

Kruidentlaag

Houtwal

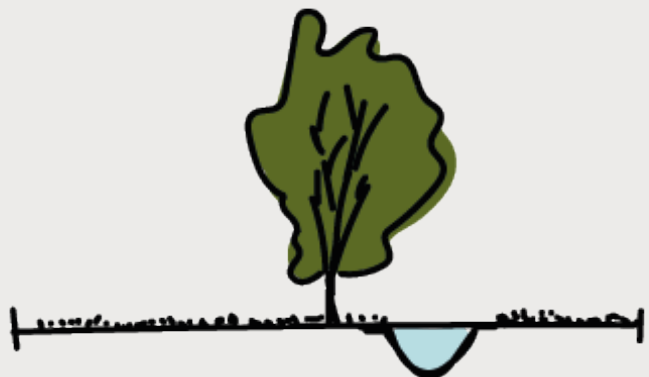
Bomenlaag:
met oude
beeldbepalende
bomen

Struiklaag

Kruidentlaag

Wal met sloot

Elzensingel

Bomenlaag:
vaak 1 rij, met
>50% elzen

sloot

Noardlike Fryske Wâlden

Noardlike Fryske Wâlden

- Houtwallen en elzensingels
- Nationaal Landschap
- Vijf gemeenten
- Collectief NFW
- Planologisch vastgelegd
- Handhaving gemeente/
FUMO/ NVWA

Noardlike Fryske Wâlden

Beheer

- Instandhoudingsplicht
→ instapeis
- Individueel
bedrijfslandschapsplan
- ANLb
- Veldgids als zakboekje
- Besdragende struiken en
overstaanders
- Opsnoeien en eindkap
- Vergunning voor eindkap
- Hakhout: verbrand of
stookhout

Noardlike Fryske Wâlden

Wat leveren landschapselementen op voor de boer?

- Mooi landschap → intrinsieke motivatie/
streekmerk
- Vergoeding vanuit ANLb
- Flexibiliteit – verplaatsen singel
- Kennis

Ooijpolder

Ooijpolder

- Deltaplan voor het landschap – 500 ha
- Eén van de vier pilotgebieden
- Financiering- gemeente, provincie, Rijk en bedrijfsleven
- Waaier aan landschapselementen
- Negen boeren
- Uitvoering 2010

Ooijpolder

Beheer

- Contract 30 jaar met beheervergoeding
- Grondvergoeding 120 procent
- Hakhout: eigen gebruik

Ooijpolder

Wat leveren landschapselementen de boer op?

- Beheer- én grondvergoeding
- Mooi landschap → trots op gebied / landelijke bekendheid
- Flexibiliteit – zelf kiezen welk landschapselement, perceelsranden
- Kennis

Staphorst/ Rouveen

Staphorst/ Rouveen

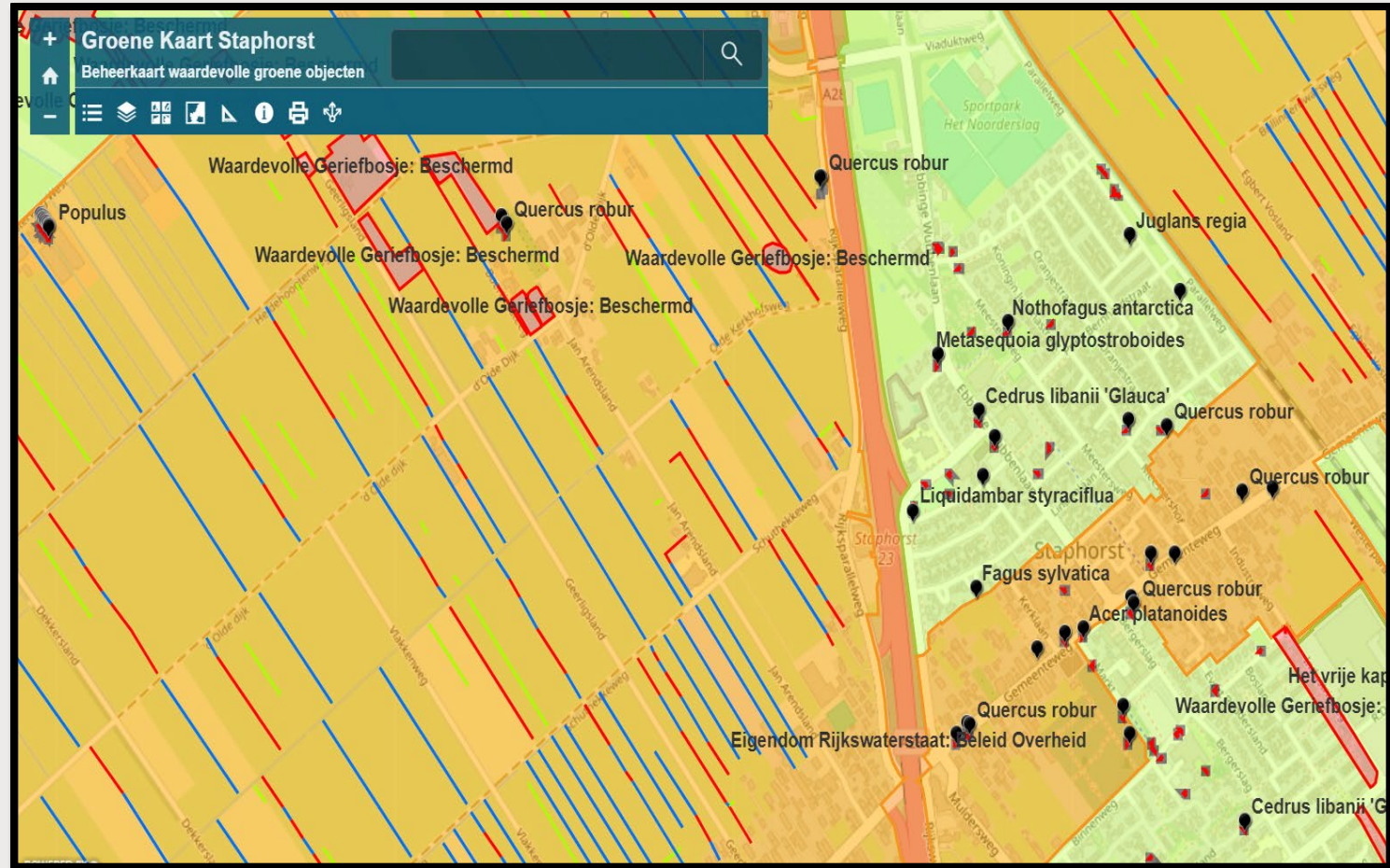
- Specifieke verkavelingsstructuur
- Hout- en elzensingels
- SGBDO en collectief Noordwest Overijssel
- Planologisch vastgelegd
- Handhaving gemeente (op kappen), SBGDO en collectief (herstel- en sanctieprotocol)

Staphorst/ Rouveen

Beheer

- Herstel- en beheervergoeding
- Individueel landschapsplan
- SGBDO: contract 21 jaar, > 10.000 euro
- ANLb via collectief
- Instapeis
- Hakhout: stookhout of afrastering

Staphorst/ Rouveen

Wat leveren landschapselementen de boer op?

- Flexibiliteit – zelf bepalen wanneer groot onderhoud binnen randvoorwaarden
- Vergoeding vanuit ANLb of vanuit fonds SBGDO
- ‘lets’ doen met natuur op het bedrijf → intrinsieke motivatie
- Kennis d.m.v. cursussen, deelnemersbegeleiding, beheermonitoring

Meerwaarde voor de boer

Realistische
vergoedingen

Intrinsieke motivatie –
een mooi landschap

Flexibiliteit

Biodiversiteit

Kennis opdoen

Lange
contractperiode

‘lets’ doen met natuur
(NPLG, GLB,
ecoregeling)

Marktpotentieel van
producten uit
landschapselementen

Opgehaalde post-its

Wat vind je ervan?

- Goede start! Graag verder onderzoek naar toegevoegde waarde voor de landbouw.
- Vergoedingen in het ANLb voor landschapselementen en hagen zijn te laag.
- Langjarige contracten zijn essentieel.
- Planologische bescherming is waardevol. Link met Rijksadviseur: weten waar we vandaan komen.
- Weinig vernieuwend.
- De langdurige contracten zijn positief en goed werkbaar voor boeren. (Helaas lastig te realiseren in de praktijk)
- Graag meer info over de rol van overheden bij projecten zoals Ooijpolder. Het is sterk vanuit fondsen voor beheer en vergoedingen (grond/onderhoud) en langdurige contracten. Sieger Wiersma.
- Biodiversiteit, hoe meet je dat?
- Stookhout geeft toch fijnstof?
- Landschap is wat ander dan natuur, vaak recreatie. Toeristen belasting?
- Als je een boer een vergoeding en een contract gunt, kun je lezen en schrijven met de boer.

Wat ontbreekt er?

- Verdienmodel boer.
- Boswet, herplantplicht vanuit verleden, compensatie.
- Meerwaarde toe te voegen: bodem meer schaduw, minder verdroging?
- Landschapswaarde is licenk to produce! Dus waarde in gebiedsproces.
- Aanleg en beheer van houtige elementen niet alleen een taak van boeren.
- Door samenwerking met andere grond eigenaren en gebruiken kan je samen meer bereiken.
- Landschapselementen ook NIL maken. (nu fouten verfraaiing)
- Waardering vanuit burger/maatschappij
- Beheerovereenkomst wordt beloofd door de zuivelfabriek.
- Hoe organiseer je samenwerking?
- TBO's gezamenlijk optrekken in het z.s.m. in kaart brengen van alle aanwezige houtige elementen met een bijbehorende waarde.
- Hout als energiebron heeft ook waarde.
- Concrete tips&tricks.

Wat ontbreekt er?

- Welke elementen en soorten verrijken biodiversiteit?
- Kwaliteitsschouw
- Laat bomen certificeren zodat het hout verkocht kan worden.
- Is het mogelijk dit ook op het erf te realiseren naast landbouwgrond?
- Invloed van nieuwe omgevingswet (vergunning verbranden snoeiafval) kan afbreuk doen aan motivatie.
- Wat is de eerste stap van de boer als hij/zij iets wil.
- Meerwaarde/mogelijkheden agroforestry.
- De percelen tussen de houtwallen zouden ermoeten...de vogels in de houtwallen.
- Hoe staat het met de manier van boeren tussen de landwallen?
- Ontzorgen boeren qua onderhoud houtsingels zijn veel werk, weinig opbrengst.
- Kan de boer dit behoud van de landschapselementen meenemen in de markt van zijn producten.
- Mogelijkheden voor het belonen van het hebben van houtsingels. Wat kan, bijvoorbeeld afwaardering grond + KV.
- Markt potentieel van de landschapselementen zelf, de markt wil er voor betalen.
- Agroforestry in houtsingelsvorm: economische waarde in

Opgehaalde post-its

Outside of the box - ideeën

- Beheer uitvoeren voor tbo's
- Kleinschalig: adopteer een kamer, crowdfunding voor eenmalige behaling aan boer (burgers)
- Boom als apotheek onderzoek Hogeschool van Hall Larenstein. Verdienmodel van de boer.
- Meerwaarde van houtwallen: tegengaan verdroging, bron van bepaalde nutriënten voor vee, bron van medicatie stoffen.
- Extra inkomsten uit houtwallen: maak er wandelpaden en verkoop vervolgens melk en eieren aan bezoekers.
- Raadpleeg agroforestry netwerk noord Brabant voor extra ideeën mbt waarde en opbrengst boom en houtsingels.
- Uitrusten van boeren die niet mee willen doen naar de randen/ander gebied en vice versa.
- Hout als voedselkring
- Streekfonds maken met grote bedrijven in omgeving: maak schappelijk ondernemen. Daar aanleg/beheer deels mee te behalen.
- Sluit aan bij de realisatie van de groenblauwe dooradering (aanvalsplan landschap en NPLG)

Outside of the box - ideeën

- Grondpacht bijvoorbeeld vanuit gemeente/provincie (kavelruil) boer die grootschalig aanlegt wil grond terug. Waardedaling vergoeden voor ondergrond.
- Opbrengsten uit singels halen zoals houtsnippers en brandhout.
- Koppel landschapselementen aan ruimtelijke elementen.
- Documentaires
- Ontzorgen, zorg voor ruigron
- Landschapselementen als apotheek (voor vee, of mens?)
- Deel van de toeristen belasting voor landschapsbeheer.
- In kaart brengen van effect houtsingel op watervasthoudend vermogen in de bodem
- De meerwaarde van een houtsingel als voederhaag, effect melk, dier en gezondheid of schaduw voor vee
- Wal-/hazelnoten of fruitsoorten als houtsingel? Extra inkomstenbron?